

Előfizetési díjak:

Egész évre 8 korona, fél évre 4 korona, községi jegyzőknek és tanítóknak egész évre 6 korona.

Magánhirdetések díja:

Négyszer hasábozott garmond sorért 10 fillér.

Hivatalos hirdetések díja:

Egyszeri közlésért, tekintet nélkül a szöveg nagyságára, nyugtábellyel és támlappal együtt 6 korona.

Nyiltér soronként 60 fillér.

Többszörli hirdetésnél kedvezményeket nyújthatnak.

SZILÁGY-SOMLYÓ

TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik minden csütörtökön.

A lap szellemi részét illető levelek a szerkesztőséghez, pénzküldmények és hirdetések a kiadóhivatalhoz ezimezendők.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Bérmentetlen levelek csak ismert kéztől fogadhatnak el.

Idealizmus.

Olyas valamit tartalmaz a vezérszó, amiből kevés van a közforgalomban. Amiből pedig kevés van, azt úgy hívják, hogy ritkaság. A ritkaságok rendszeren drágák. Az idealizmus tehát drága. Drágán lehet megszerezni. Néha sehogy, azaz semmi áron.

A mai kor a realizmus és materializmus kora. Hozzá tehetném még azt is, hogy az egoizmusé is. Kortársainknak legnagyobb része ezeknek szolgálatában áll, ezeknek hatása alatt görnyed. Igen: görnyed. Mert az idealizmust nélkülöző mai reális, vagy pláne materialis ember annyira rabja a realitásnak, meg a materialitásnak, hogy egész életét eltölti anélkül, hogy magasabb eszmékre csak gondolna is. Hogy foglalkoznék velők, arról meg épen szó sincs.

Ismerek intelligens egyéneket, akik csak azért tartanak zongorát a háznál, hogy fitogtassák abban fekvő pénzöket. Zongorázni persze nem tudnak. Nem is tanultak. De azért azt mondják, hogy valamikor régen, tizenöt-husz év előtt tanultak, de összes idejüket a kenyérkeresetre, illetve vagyongyűjtésre fordítván, bizony elfeledték a fiz-cisz-giszt. No meg — azt is mondják — hogy ők nem is azért tanultak zongorázni, hogy zongoraleckeadásból tengődjének. Sokkal többet jövedelmez ennél például a bérház, avagy a nagy kamatra, biztos helyre elhelyezett kölcsöntőke. Ezek a nézetek alacsony foku intelligenciára vallanak ugyan, de azért — hála a realizmus, materializmus és egoizmus könnyű szerrel lehető megszerezhetőségének — terjed is.

S mi szokott leginkább terjedni? A futótűz, a hitetlenség s általában a ros.

Nos hát, mivel tulajdonságaikban egyenlők: az egoizmus, materializmus és realizmus egyik a fentebb említettem három rosszal. Ebből következik, hogy az idealizmus ezeknek ellentéte. Ahol ellentétek vannak, ott harcok is folynak. S valóban a dicső, a fenséges s a meggyőződés isteni erejével rendelkező és mindenha az igazat szolgáló idealizmussal örökös háborút folytat a rut önzésben, piszkos kótya-vetyélésben, aljas rágalom terjesztésében, zavarosban való halászásban és ezekhez hasonló dolgokban nyilvánuló egoizmus, tulhajtott realizmus és materializmus. S ebben a háboruban rendszeren az idealizmus a vesztes, ő vonul vissza, mert — a fenséges érzékeny lévén — kevésbé tudja elviselni a kapott sebeket. Mig a realizmus és a materializmus szolgálatába szegődött és annak rabigájában görnyedő egoista mindent elvisel.

Tegyük meg egy összehasonlítást az idealizmus és ellentétei között. Nézzük meg röviden életük folyását.

Idealizmus csak jó talajban — nemesen gondolkozni s felemelkedni tudó szívekben — verhet gyökeret és sohasem az olyanokban, amelyeket teljesen a pénzhajhászat, avagy egyéb földhöz ragadt pénzértéktől dolog utáni vágy telít meg. Idealizmus csak ott fejlődhetik, ahol a nap melegét a szív legbecesebb tulajdonsága a valódi, az isteninek nevezett szeretet helyettesíti, a jóféle langyos esőt pedig a jó érzések fakasztotta könyvek. A realizmus és a materializmus mindenütt megterem, mindenütt kifejlődik, mindenütt hódít, mindenütt pusztít.

Az idealizmus kevés, de bámulatos erőt adó táplálékból tartja fenn magát. A realizmusnak és materializmusnak az a sajátsága, hogy ebből, ami neki kell,

vagyis amiből magát fenntarthatja, sokra van szüksége: sok föld, sok pénz, sok ház, stb. A vékony tápláléku idealizmus magában is erős, és azért kitartó, azaz örök életű. A sokból és gyakran táplálkozó realizmus és materializmus csak egymás támogatásával boldogul.

De elég.

Végzőm legyen az, hogy keverjünk életünk realizmusába egy kis idealizmust, — ha mindjárt drága is annak megszerzése!

Dr. Zs. L.

Egyházi gyűlés.

A szilágy-somlyói ev. ref. egyházmegye igen szép számban összegyűlt egyházi és világi tagjaival folyó hó 19-ikén Szilágy-somlyón, a város háza tanácstermében rendkívüli közgyűlést tartott.

A Viski Pál esperes, elnök által vezetett rendkívüli közgyűlés a püspöki vizsgálat alatti egyházak jogviszonyait szabályozó igazgatótanácsai javaslatra Bartha Dezső e. m. főjegyző által előterjesztett véleményes jelentés tárgyalásával vette kezdetét. A vita a körül forgott, hogy az ugynevezett püspöki egyházak részére, amelyek az 1904. évi január 1-től kezdődőleg az egyházmegyéktől való külön állásukat és privilegizált helyzetüket elvesztik és az egyházmegyékbe — mint annak a többi egyházzal egyenjogú alkatrésze — beolvadnak, adassanak-e kiváltságos jogok, avagy sem. Az előadó Bartha Dezső főjegyző bár elvileg ellensége a kiváltságoknak, az igazgatótanács javaslatát némi módosításokkal elfogadásra ajánlotta. E mellett, bár újabb módosítások s illetve a kiváltságok megszorítása mellett szólaltak fel Benkő Albert e. m. aljegyző, Kerekes András zilahi gimnáziumi vallástanárr, Vincze Ödön diósadi lelkész és többen. — Nagy István kémeri lelkész pedig a közgyűlés figyelmét lekötő, szabad szellemű beszédében a kiváltságok föltétlen teljes eltörlése s

minden egyháznak kivétel nélkül való egyenjogúsítása mellett foglalt állást. Eme nézet mellett szólalt fel Bölöni Sándor világi képviselő, lapunk szerkesztője is. A nagy többség Bartha Dezső javaslatát fogadta el, de annyira megmódosítva, hogy magából az igazgatótanács tervezetéből alig maradt meg valami. Kimondta ugyanis a gyűlés legelső sorban, hogy a most javasolt kiváltságokat csakis ideiglenesen a végleges rendezésig s azon reményben hagyja meg, hogy minden egyház minél rövidebb idő alatt kiváltságok teljes eltörlésével, mindenben egyenlő jogokat fog élvezni. Az igazgatótanács tervezettel szemben, mely a püspöki egyházak főgondnokának megválasztását egyenesen az egyházkerületi közgyűlés hatáskörébe utalta,*) a gondnokválasztást magának az egyház közgyűlésének jogkörébe tartozónak mondotta ki. A világi gondnokok mellett a lelkészek elnöksége is kívánatosnak jelezte, első a vagyoni, utóbbi a szorosabb egyházi kérdésekben. Az igazgatótanács azon tervezete is, hogy a püspöki egyházak gondnokai életfogytig választassanak s hogy az egyházmegyei és egyházkerületi közgyűlésnek hivatalból tagjai legyenek, el nem fogadtatott, — sőt kimondta a közgyűlés, hogy a gondnokok csak meghatározott időre választassanak, de sem az egyházmegyei, sem a kerületi gyűlésnek, mint ilyenek, hivatalból tagjai ne legyenek.

Feszült figyelemmel kísérte a közgyűlés az elnöklő esperesnek jelentését arról, hogy Bartha Dezső e. m. főjegyző lemondása visszavételére rábírná nem sikerült. Midőn beszéde végén a lemondó főjegyző érdemeit felsorolva, az igaz ragaszkodás őszinte hangján kérte fel lemondásának visszavételére, hatalmas erővel tört ki az éljenzés, kétségtelen biznysággal annak, hogy Bartha Dezső az egyházmegye osztatlan bizalmát és szeretetét bírja. Az esperes beszédének elhangzása után dr. Kaizler György alispán, egyházmegyei gondnok meleg szavakban fejezte ki az egyházmegye elismerését, melylyel Bartha Dezső fényes tehetségének s nagy szorgalmának tartozik s az egyházmegye nevében kérte főjegyzői tisztének továbbvitelére. A nagy tet-

*) Miért nem már egyenesen magának a zsinatnak hatáskörébe? Szerk.

A „Szilágy-Somlyó” Tárcája.

A rodostói árnyak.

A május 11-diki Rákóczi-ünnepen szavaltá Márkus Emília.

Reng a Márványtenger az éjféli széltől,
Fölmerül a holdgömb reszkető öléből;
Halottszínü képpel néz a temetőre,
Ő a rodostói magyar sirok őre.

A bujdosó csillag sokszor ide téved,
Kedves neki minden számkivetett lélek,
Ezüst fénykévéit szálakra eresztvén,
Föl-fölcsillan egy-egy bujdosó keresztjén.

Sírról-sírra reszket: itt a szellemóra,
Elkárhózott lelkek bújnak föl alóla;
Kénlangok közt jár mind, ninesen pihenése,
Hazaárulóknak ez a büntetése!

Ott fűnn összegyűlnek, némán körbeállnak
És lehajtott fővel valakire várnak,
A nagy kárhóztóra, a nagy száműzöttre,
Kihez fölcsüdték holtan is örökre.

És hódolva hajt mind valamennyi térdet,
Hogy közbük száll a legféhébb lélek,
S fölsír a szellemző: »Mi nagy fejedelmünk,
Nem lehet már nekünk soha megpihennünk?»

Az a nagy száműzött, az a fehér lélek,
Ma még haloványabb és egyre féhérebb.

Fojtott zokogástól vonaglik az ajka,
A temető népe szorongva csügg rajta.

»En dicső vitézim, én hűséges népem,
Hídeg ez a sir a török föld ölén,
Hídeg török földről haza sirt a lelkem,
Ma jött meg a hire: hazavisznek engem!

Hazavisznek innen édes anyaföldbe,
Nyoszolya pilyhénél lágyabb a göröngyvel
Magyar földben őh be édes lesz pihennem...
Ma jött meg a hire: hazavisznek engem!

Mikes árnyéklelke felsóhajt szavára:
»Mégis jó az Isten, hallgatott imánkra!
Menj el apánk, menj el, ott se hagyunk árván,
Veled száll a porunk majd a szelek szárnyán!»

Nagy Bercesényi Miklós, kék lángokon lépve,
Fehér köntösében odaszáll elébe:
»Hazaáruló vagy, rád kiált a törvény,
Ott se nyughatsz békén, a szent haza földjén!»

Jávorka árnyéka halkan hozzá lebben
S a fölébe sugja: — »Ne hidd fejedelmem!
Magva szakad annak, ki a törvényt hozta,
S a ki elvisz innen, majd azt is lemossa!»

»Eltörli, lemossa!» — zug a szellemtábor,
S mint az orkán dörg rá Bercesényi ajkáról:
»De ha azt lemossa, lemos akkor mást is,
Még a bécsi rongytól kétszín orcáját is!»

S esontos öklét rázza, nyugat felé fordul...
Egyszerre megcsuklik, könnye is kicsordul,
Bűgő, méla hangon száll fölé egy nóta, —
Mintha kuructorku tárogató volna.

Messziről öblöget, elsirja, cifrázza,
Keserűen édes minden sóhajta.
Mintha hívogatna, mintha csalogatna,
Egyszer sirdogálna, másszor meg riadna.

Vele sirdogálnak és vele riadnak...
»Odahaza szól az, hazahívogatnak!
Hallod fejedelmem? — megkövetnek téged!
Becsülni kezdem a magyar emberséget.»

Elhallgat a nóta, elnyeli a távozt,
Rákóczi kilebben nyüzsgő táborából,
S karjait egy sírről nyugat felé tárva,
Választ küld a nóta hívó szózatára.

»Betelt amit hittem, betelt amit vártam,
Biztam az Istenben s a jövőbe láttam.
Úgy érzem, hogy most is a jövőbe látok,
S ébredezni látom már a magyarságot.

Hazavisznek engem... Kuruc dárdanyélén
Zászlót lenget a szél a sirom tövében,
S akkor virrad föl a hajnal a magyarra,
Mikor azt a zászlót onnan fölragadja.

Fölragadja!... virrad!... látom már a karját
Ezernyi ezernek, akik fölragadják
És rohannak véle... Véres lesz a hajnal,
Nem bír meg a gazság többé a magyarral.

Söpredékes népén a hóhér-seregnek
Arató kaszával vág iszonyu rendet;
Rajta, rajta! — zendül — égnek a Kárpátok,
Döngözik a gyújtó Rákóczi-villámok!

Tisza-Duna mentén csupa sir a róna,
De fölbujnak még a holtak is alóla

És fegyverre kelnek és csatára szállnak...
Ott lesztek-e velem rodostói árnyak?

Árva magyar népe török Rodostónak,
Nektek én fúvom meg a tárogatómat.
Eljöttök-e hozzám Jávorka, Bercesényi,
Hűséges kis népem legdicsőbb vezéri?»

»Elmegyünk, elmegyünk!» — minden ajkról
hallszik

És csoda történik, a kék láng kialszik,
A sirok fölnyílnak, ma előbb mint máskor,
Messze jár az óra még a virradástól.

Valamennyi bódul, valamennyi szédül,
S mintha kiforgatnék szellemköntöséből:
Lomhán támolyogva lép a sirdögődbe,
Mintha pihenésre dőlné már örökre.

Rákóczi felsóhajt: »Árva kóbor lelkek,
Feloldott az Isten, most már megpihentek.
Nyugodjatok békén, hogya int az óra:
Fölriadtok majd a tárogatószóra!»

S ő is elhalóban karjait kitarja,
Édes mosoly lebben halvány ajkára.
»Hazavisztek engem, a jövőbe látok,
Velem vizitek a magyar szabadságot!»

Harsányi Kálmán.

széssel s éljenzéssel fogadott beszéd után K. Nagy Elek bogdándi lelkész az egyházmegye papsága ragaszkodásának adott kifejezést, mely beszéd szintén tüntető helyesléssel találkozott. Az egyházmegye ilyen ritka egyetértéssel és impozáns módon megnyilatkozó ragaszkodásának Bartha Dezső nem szegült ellen, — és igen szép szavakban köszönve meg az iránta nyilvánult bizalmat, a főjegyzőségről való lemondását a közgyűlés szünni nem akaró éljenzései között visszavette.

Nagy István kémeri lelkész sérelmi ügyét a közgyűlés magán természetűnek találván, a napirendről levette.

A gyűlés indítvány folytán elhatározta még, hogy a felekezeti tanítóknak az állami tanítókkal egyenlő fizetésfelemelésben részesítése s erre való államsegély nyereséje iránt a megfelelő lépések megtétele.

Gyűlés után egyházi és világi tagok Cserey étermébe közös ebédre gyűltek össze, hol a fehér asztal mellett folyt tovább a közügyek hol komoly, hol trófas megbeszélése. A társasbédet szellemesnél szellemesebb tósztok fűszerezték. B.

Városi közgyűlés.

Szilágyosomlyó város képviselő testülete Svaiczzer Gábor főjegyző elnöke alatt 1903. évi május hó 18-án rendkívüli közgyűlést tartott.

A tárgysorozat elővétele előtt elnöklő főjegyző bejelenti, hogy Gencsy Sándor polgármester még mindig beteg és a budapesti klinikán gyógykezelés alatt áll, s hogy a tárgysorozat szétküldése után érkezett beadványában, lejárt szabadságidejének meghosszabbítása iránt kérvényt intézett.

A kért további harminc napi szabadságidőt a közgyűlés megadta, oly kijelentéssel, hogy ezen szabadságidő a beteg polgármester felgyógyultáig külön kérelmezés nélkül is meghosszabbítottan lesz tekintendő.

A város tulajdonát képező „Korlati” erdőnek 175.44 kat. hold területén levő faállománya cserkéregtermelésre leendő eladását megengedő miniszteri leirat, — s ezzel kapcsolatosan Szilágyvármegye erdészeti bizottságának ezen erdőterület faanyaga értékesítését tárgyzó határozata, — nemkülönben a helyettes polgármesternek az erdő megbecsült értéke s az eladás közhírre tétele körül tett intézkedése s az erre már előző közgyűlésben kiküldve lett bizottságnak ama jelentése, hogy a jelzett erdőterület faállománya folyó hó 17-én tartott nyilvános szó- és ezt követő írásbeli árverésen a budapesti Schmidl és Ungár cégnek 24.256 korona árban eladatott, — tudomásul vétetett.

A Magura-utca nyugati végén jelentkező beszakadás kikülpözése s utcaszélesítés tárgyában a közelebbi közgyűlés határozatából megejtett helyszíni szemléről helyettes polgármester által tett jelentés alapján és előterjesztés értelmében kimondta a közgyűlés, hogy a Magura-utca azon vonalát, mely a Mile Mihály táblabíró tulajdonát képező telek északi határvonala mentén elvonul, cö-

löpözési munkát alkalmazásával megerősíti és pedig a közforgalom tekintetbe vételével olyan formán, hogy az utca szélessége a helyszíni jegyzőkönyvben fölvev pontoknál hat méter legkisebb szélességben állapított meg. A munkálatokhoz a szükséges faanyagot a Magura erdőségből, a város tulajdonából, a kir. főerdész kijelölése szerint a város adja, a munka pedig előzetesen beszerzendő terv szerint, nyilvános árlejtés útján, vállalkozóval fog a város pénztára terhére végeztetni, — tudomásul vétetvén, hogy az utca szélesítéséhez szükséges területet Mile Mihály értékmegtérítés nélkül bocsátja a város rendelkezésére, — a kivitelt költségeihez meg Mile Mihály 50, Bölöni Sándor szomszéd telektulajdonos pedig 40 korona önkéntes adománnyal járulnak.

A Magura erdőségből való legeltetési jognak újabb árverésen való sürgős bérbeadására a helyettes polgármester utasított.

A Páskuj-féle ovodai telken levő kisebb lakóháznak 1904. évi április 24-ig Weinreb Mayer által 180 koronáért bérbe vétele jóváhagyólag tudomásul vétetett.

Brüll Betti és Roth Lajos pótdadó törlés iránt való kérelmeik megadtak. Schmidl és Ungár cég hasonló tárgyú kérelme felszerelés végett visszaadott.

Farkas Károly számvévó részére egy havi szabadságidő engedélyeztetett.

Vicsai György kérelme, hogy részére a Csillag-fogadó hely további hat évre a régi föltételek mellett bérbe adassék, megadtott.

Orbán János részére a letelepedési engedély megadtott.

Budapesti levél.

Budapest, május 19.

Hogy mi történt a múlt héten? . . . Bizony azt lehetetlen mind elmondani . . . Sok, sok érdekes esemény a politikai, társadalmi életben, még az irodalmi, színházi életben is valamieske. Pedig már a színjátszók nyara elérkezett. Hangosak a nyári, szellős arénák, a szabadban eleven az élet, még Ós-Budában, a millennium kalandokban gazdag népszerű mulatóhelyén is látni embert, nyüzsgő sokaságot bőven.

Kezdem tehát egymásután.

A Duna-ünnep, a mely annyi izgalomnak volt az okozója, kezd eltörlni a rohanó főváros emlékéből. Lassacskán belepi a feledés pora. Legtovább marad talán utmutatónak, intő jelnek azok előtt a kíváncsi vidéki vendégek előtt, a kik rövid pár nap alatt végig szenvedték Budapest minden kellemetlenségét, zaklatottságát, nyomorúságát. Mert az előnyöket, a fővárosi élet áhitottot kellemségét most nem élvezték. Azt mind, mind elvette tőlük egy fényesnek ígért tűzijáték, felségesnek hirdetett kiváltság és utólrhetetlennek jövendőlt, de sikertelen, kicsinyes, szegényes, nagygyá fútt ünnepély.

Meg is mondotta róla véleményét a jó diósadiak bohóckodó képviselője, Gabányi Miklós, a ki humoros észjárásával, erős mon-

tartasz az olvasásban? A leány azt feleli, hogy a grófné egy katonatiszttal megszökött.

A szobaleány a konyhaablakon át hallja ezt a párbeszédet és nyomban elmondja a szakácsnének és az inasnak, hogy a szomszédban lakó grófné egy katonatiszttal megszökött. Ezeknek sem kell több! Az inas elfut hazulról és tele kürtöli vele a falut. Az őszereless utközből találkozik s bizalmasan annak is elmondja. Gomolygóékhoz kerül az őszeres és újságolja (furcsa, de így van) a dolgot a házi kisasszonynak egy pongyola vásárlás közben. Szegény, sokat tépegetett pongyola a jól indult darabot rossz mederbe terelte. Később megérkezik a ház ura, majd a szalmaövezgy gróf szomszéd is előjön, a kik mind a szökésről beszélnek, de nem sokáig, mert a szerző iparkodik darabját a félreértések kimagyarázásával befejezni.

A főszerep Juczi szobaleányé volt. Homokai Gabriella ezt a szerepet teljesen kiaknázta. Ha a szerző a többi szereplőket, — mert rajta mulott és nem a színészek, — úgy szerepeltette volna darabjában, mint a szobaleányt, úgy a darab teljesen megállta volna helyét. A félreértés megtörténte után a két színtérre már nem volt szükség és akkor talán a pongyolára is más sors jutott volna és a gróf sem viselkedett volna olyan angol flegmával felesleges szökése hírére. Az érdekes bonyodalommal bíró darab a színpad szűk volta, kezdetleges berendezése és a rendező (Havas) járatlansága miatt kellőképpen nem érvényesülhetett. Azt hisszük, hogy a szerző ezen darabját nagy színpadnak szánta.

A szép számú közönség szívesen fogadta a darabot és az előadás végén sokszor a lámpák elé hirta a szerzőt, a ki külföldben ezt meg is érdemelte. L.-g.

dásaival, fékezetlen nyelvével, darabosságával két órán át mulattatta a képviselőházat. Kiterítette maga előtt a politikai élet tarkabarka abroszát és ide-oda csapongva ezen a rettenetes nagy mezőn, feltalált a tisztelt honatyaiknak egy csomó — parasztlepényt. Megmarkolta jó erősen a Duna-ünnepélyt is (a melynek az elnöke Szápáry Pál gróf ugyancsak feszengett s igen kényelmetlenül érezte magát fent a karzaton) és kijelentette, hogy olyat tud csinálni akarmelyik csepürágó is. És ez volt az ünnepség igazságos kritikája. . . .

Kavarodás a politikai hét tartalma, foglalata . . . Sűgtak-bűgtak a parlament folyosói, zümmögtek, mint a méhek csoportja, a sarokban visszavonulva vitázó képviselők és hol halkan, hol szilajon kitörve, indulatosan tárgyalták a nemzetképviselőténék sérelmét, az Apponyi affért. Persze, ki sérelemnek, ki nem sérelemnek tartotta. A humorista Mikszáth Kálmán például nem tartotta annak.

Apponyi, — mondá, a király vendége volt. Volt a királynak vagy négyszáz vendége. Beszél mindenikkel? Nem. Nahát, a sérelem csak akkor esett volna, ha mindegyikkel beszél s csak Apponyival nem.

El is multak már az eset viharos, tájékozó hullámai, de kísértének majd, forrongásba, háborgásba hozták az egyenetlenkedő, szabadellvű tábor, zavarossá teszük az obstrukció vizét és a habok elsöpörnek valakit.

A Magyar színházban hajlékot ütött rövid, néhány estén a német muzsa. Különös találkozás a neveknek, talán ironiája a sorsnak. Az a színház ad táplálékot az idegen és ellenséges művészetnek, (egész joggal mondatom róla, mert német, osztrák és bécsi) a melyik már nevével fogva sem léphet vele fegyverbarátságra. De jámborok, együgyűek, szerfeltehető udvariasak, és még talán ennél is rövidlátóbbak vagyunk mi magyarok. Alig ráztuk le a nyakunkról Budapesten a német színművészet nyugtát és már is dédelgetjük, élesztgetjük, nyeregbe emeljük, hogy ismét a nyakunkra üljön. Munkálkodunk, talán akaratlanul is, hogy az ideiglenes német declamálásokat állandósítsuk.

A németek, különösen a nagy orosz író, Gorkij „Naohatsyl” című darabjával aratnak sikert. Természetesen itt sem az ő nagyságukat, hanem az orosz geine őseredetiségét, gondolkodásának mélységét, utánozhatatlanságát, igaz realizmusát bámuljuk, csodáljuk. Az író előtt hajtjuk meg a lobogónkat, nem a színészek előtt. Hanem annak a nagy írónak a tehetsége elszedit, szinte félünk azoktól az utána jövő hatalmas író nagyságoktól, a kik ezután tünedeznek majd fel Oroszországban és tűnnek elénke a homályból, az ismeretlenségből, arról a nagy darab földről, hogy tündököljenek, elsőik legyenek, és a szláv dicsőségét hirdessék Európában.

Hanem jó hírünk van nekünk, Szilágyvármegyének. Emlegettek, emlegetnek és mi büszkéek lehetünk a sok dicsőre, a mit a főispánunk beszédéért kaptunk és a melylyel még most sem fukarkodnak. Egész ismert névvé vált a vármegye, sőt (bármennyire is haragúsnak ezért a somlyaiak) Zilah város is. A minap Kaas Ivor báró, a néppárt képviselője, a híres publicista tartotta beszédével a körje seregű újságírókat. A helyzetről, a kormányválságról, az új kabinettről s a vármegyék bizalmi nyilatkozatairól folyt a szó bőven.

De hiszen, — mondá, — más időket élünk, mint Bánffy idejében. Eddig bécsi szelek fúttak. Most már keleti szél fú Erdély felől, Szilágy megyéből. Most zilahai szelek fúnak!

Bizony, ha a tiszta meggyőződésre, a bátorságra akarnak hivatkozni, csak reánk mutatnak.

Ott van Szilágyvármegye, Zilah. Nagy a becsületünk. Becsüljük hát jól meg magunkat.

Egy érdekes röpirat.

Szemere Miklós, a tasnádi választókerület nagynevű országgyűlési képviselője egy röpiratot bocsátott ki a főrendiház újja-szervezéséről. Az ügy tárgyanál, mint írja országos nevű egyéniségénél fogva s minket, mint szilágyvármegyeieket közelebből érdeklő röpiratról lehetetlen lapunkban meg nem emlékeztünk.

Szemere Miklós sohasem sablonszerű s bármely kérdést vet föl, úgy lendületes írásmódjával, mint gondolatfűzésének eredetiségével általános érdeklődést kelt s gondolkodásra, eszmecserére, új meg új anyagot nyújt. Hozzájárul ehhez, hogy már maga az a tény, hogy Szemere Miklós önálló tud és mer lenni, s hogy mindig van új mondani

valója, őt legérdekesebb egyéniségeinek sorába emeli. A főrendiházról szóló mostani röpiratában oly nagyfontosságú és nemzeti kihatású kérdést vet föl, melyről akár arisztokratikus, akár demokratikus alapon áll az ember, el fogja ismerni, hogy mélyen bele-nyúl a legnagyobb nemzeti ügy tárgyalásába. Csak meg ne téveszszenek senkit a divatos jelszavak, csak vegyük észre Szemere Miklós munkájának lényegét, politikai magját s nyomban látni fogjuk, hogy a miről Szemere Miklós beszél, az volta-képpen a főrendiház egy egészen új reform-terve, még pedig olyan, amely mindenestre lényegesebben nemzetibb és demokratikusabbá tenné a mai főrendiházat.

Szemere Miklós fölfogásának az a veleje, hogy a mai főrendiház szervezetében és összeállításában nem alkalmas arra, hogy akár a korona tekintélyét igazán erősítse, akár a nemzet erős támasza legyen. E főrendiházat tehát úgy kell reformálni, hogy az szélesebb nemzeti alapokon nyugodjék s így erős, nemzeti tartalmat nyerjen, s ezzel az állam törvényességének ledönt-hetetlen váravá váljék.

Szemere történelmi alaplól indul ki. S a mi fejtegetéseinek történelmi rugóját illeti, igazat kell neki adnunk.

A magyar nemzet a multban csak nemességet ismert, nagyobb disz, s nagyobb érdem nem volt, mint a nemesség. A főnemesség (bárok, grófok, hercegek) az udvar pártfogásából különleges előjogokat csikartak ki maguknak, sőt egy eltávolodtak a velük legalább is egyenrangú régi nemességtől, hogy külön Házzá is alakultak. Így történt meg, hogy a legősibb magyar családok, a kik különleges kegyeknek nem örvendeztek, bárha multban, származásban és érdemben fölötte állottak is a mesterségesen teremtett főnemességnek, az újkor törvényhozásában egészen töröltettek, míg a főnemesség újabb kiváltságokhoz jutottak.

Szemere Miklós reformálni akarja a főrendiházat, de az ő téttele nem az, hogy „a mai főrendiház a születési elv alapján épült, tehát átalakítandó”, hanem az, hogy „a mai főrendiház nem épült a születési elv alapján, ezért alakítandó át”.

Kivának tehát, hogy a nemzet a történelem fonálát ott, ahol elszakadt, ismét megragadja s a főrendiházat az egész magyar nemességnek s ne csupán a nemesség egy kisded töredékének, még pedig tulnyomó részben nem is ősi töredékének, Házává tegye. E szerint minden magyar nemes, ha vagyoni cenzusa megfelelő, főrendiházi tag legyen. Hogy pedig ne csak az ősi nemességnek jusson ki a jogból, a közélet polgári származású s érdemes tagjai nemesíttessenek. Így módon a főrendiház egyrészt igazán tiszta nemesi elv alapjára helyezettnek, másrészt pedig szélesebb keretet nyerne és ezáltal demokratikusabbá válnék.

Szemere fölfogása tehát, midőn lát-szólag tisztán nemesi elvet vall, — voltaképp demokratábbá tenné a főrendiházat. A tulaj-gos nagy számtól sem kellene tartani, mert hisz a cenzus folytán kevesebben jutnának a Házb. Lenne tehát két Háznak: egy demokratikus alapon, egy pedig nemesi alapon. De ez utóbbi sokkal nemzetibb, magyarabb s demokratikusabb lenne, mint most. Sőt esetleg demokratikusabb, mint a másik Ház.

Szemere röpirata nevezetes jelenség, intő szózat arra, hogy e meghamisított intézmény idejekorán reformáltassék, mert különben alapjában fog megdőlni. Érdeke ez a nemzetnek, hogy egy eleven, testből test, véréből vér törvényhozó házat kapjon és érdeke a dinasztának is, hogy azok a körök, a melyek véle természetserűen közvetlenebbül érintkeznek, szélesebb és nemzetibb alapra helyezkedjenek és ezzel szilárdabb talapzatot nyerjen a monarchikus elv is, a melyre nekünk úgy külső nemzetközi, mint belső nemzetiségi viszonyaink szerint szükségünk van.

Színház.

Ha csak arról lett volna szó, hogy közönségünk egy része az ebéd végén fel-venesse a kérdést, hogy az estét, immár névnapok hiányában, hol töltse? — tagadhatlanul az a válasz: a színházban. Mert a legkellemesebben ott telt volna el az a vacsora utáni két-három óra. Ott is töltötte el a bér-lők nagy része az időt. Szilágyi Dezső igaz-gató gondoskodott minden nap, hogy élvezetes estét nyújtson közönségünknek. E héten egymást érték a legjobb darabok: A „Ne-bántsvirág”, — „Lili”, — „Lotti ezredesei”, — a gyönyörű zenéjű „Ma-darasz”, — közkívánatra másodszor „A Doktor ur”, — és vasárnap délután ifju-sági előadásként „A falu rossza”, e re-mek régi népszínmű. Az előadások ép oly kedvvel folynak, mint a kezdő napokban.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundatia pentru Scoală - BCU Cluj-Napoca.